

REDACTIA

nr. 4, Deal Perenc-utoca nr. 20.

ABONAMENTUL

Pentru Anul în Ungaria:

pe un an 20 cor.

pe 1/2 an 10 "

pe 1/4 an 5 "

pe 30 laua 2 "

-rli de Duminică pe an

4 coroane.

Pentru România și străinătate pe an 40 franci.

Anunțurile nu se înșopoză.

TRIBUNA POPORULUI

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Perenc-utoca nr. 20

INSERȚIILE:

de un sir garmond: prin a dată 14 bani; a doua oa. 8 12 bani; a treia oară 8 b de fiecare publicațiune

Atât abonamentele, cât și inserțiunile sunt a se plăti înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502

Scrierile nefrancate nu se primesc

Pentru limbă.

Archișovinistul ministru Wlassics a ordonat deja de mult ca în școlile secundare din Cîmba și Timișoara fiind ele întreținute de stat, catechisarea elevilor maghiari să se facă în limba ungurească. Românii d'acolo să țică Tatăl nostru ungurește și o jacă; ca-lichetul, preot sfințit pentru altar românesc să tălcuiască viața sfinților și sfintele canoane ale bisericii naționale române în limba ungurească...

Vorba corespondentului nostru din Budapesta: un autocratism și o sălbătăcie mai mare și de cât în Rusia unde chiar acum Polonii iubilează că țarul a permis catechisarea în limba polonă, ear nu a mai insistat pentru introducerea celei rusești. Și bine să ne notăm: Poloni și Ruși sunt aceeași semintie de oameni, slavii și unii și alții... Și Polonii, dacă e până p'acolo, s'ar contopi într'un neam mare, de primejdia căruia elementul unguresc în definitiv numai așa poate scăpa dacă-i va sta într'ajutor elementul românesc, viguros și mai numeros de cât cel maghiar.

Avem să ne oprim și să calificăm o dinul archișovinistului ministru. Aflăm însă că afacerea a fost desbătută în sinul consistoriului mitropolitan, unde a ajuns, căci Consistoriul din Arad nu putea să rezolve chestia fără avisul forului superior. Era vorba de o știrbire a autonomiei noastre bisericăști.

Ear consistoriul mitropolitan așa a hotărât: caticheții gr.-orientali români din statul ungar numai românește au să propună; altfel nu!

Datoria și-a împlinit-o consistoriul mitropolitan și conform demnității și interesului național a procedat. Și desigur că nici nu se va găsi calichet — ori-ce blid de linte i s'ar oferi — care să nu respecte această hotărâre, după cum de asemeni numai bucura se putem pe d'oparte pentru perspicacitatea consistoriului arădan care a deferit cauza celui mitropolitan, pe de altă parte pentru energia cu care supremul nostru for administrativ e de cis să apere dreptul limbii românești.

Nu e destul însă atâta. Vremurile devin tot mai grele. Guvernele ungurești devin tot mai agresive. În fața atâtor lovituri nu cred prelații români că celor două biserici române că a sosit momentul istoric să chibzuească asupra chipului ca împreună, solidari să stea în fața guvernului pentru apărarea limbii?

Puncm întrebarea pentru că așa socotim: nu numai Sârbilor, Slovacilor și Românilor din diecesă arădană li-a trimis Wlassics ordinul sus amintit, ci în același chip este decis să-i trateze și pe frații greco-catolici. Și n'am citit încă să am auzit în ce chip consistoarele greco-catolice socot să se apere. Credem însă tare, că împreună d'ar pași prelații noștri, glasul lor ar avea o greutate de care și cel mai îndrăzneț ministru ar trebui să țină seamă.

Fără comentariu Organul kossuthiștilor, „Független Magyarország”, în numărul său dela 26 c. scrie următoarele: — *Le az osztrák császárral!* Szegeден a minap, szeptember 10-én, Kossuth Lajos emlékért ünnepelték. Az ünnepnek egyik legérdekesebb és kétségtelenül igen szép jelenete volt, mikor Polczner Jenő képviselő, a politikai helyzetéről megemlékezve, az osztrák császárt emlegette. A tizenöt-ezernyi tömegből hirtelen, ösztönszerűen tört ki az érzés. Zúgó le vele, *Abczug az osztrák császárral!* kiáltások hangzottak. Az ünnepélyen ott volt a rendőrség képviselője is, aki szépen megfigyelhette a tintetést, aztán békében háza ment. Végre is nem kísérhet be tizenöt ezer embert!

Ceea-ce pe românește însemnează: „Jos cu imperatul austriac! Mai de una-zi, la 19 Septembrie, la Seghedin s'a serbat în memoria lui Kossuth Lajos. Una dintre scenele cele mai interesante și fără îndoială frumoasă a fost când Polczner Jenő, deputat, a pomenit de imperatul austriac. Din mulțimea de cincisprezece mii oameni a izbucnit atunci d'odată, instinctiv, sentimentul. Vifor de „Jos cu el, *Abczug imperatul Austriac!*” a răsunat. La serbare a fost de față și reprezentantul poliției, care a ascultat frumos, până în capăt, demonstrația și apoi s'a dus în pace, acasă. La urma urmelor nici nu putea să dețină cincisprezece mii de oameni!”

Reichsrathul, după o desbatere animată, la care au luat parte toate partidele, în ședința sa de Sâmbătă a primit proiectul de lege privind la concedierea acasă pe ziua de 1 Octombrie a soldaților cari au serrat 3 ani și prin care se ordonă intrarea sub arme a tinerețelor asemănătoare primăvară. Proiectul a fost prezentat de deputatul Derschalla. În contra lui au vorbit celuli Placok și polbul Dasinsky. În colo a intrat două treimi din totalitatea voturilor.

Espectorațiunii kossuthiste. În numărul său dela 26 Septembrie într'un articol în care combate pe contele Apponyi pentru-că și după atentatul dela Chlopy a rămas în partidul guvernamental, „Független Magyarország” scrie:

„Și, în fine, am crezut că mizerabilul atentat dela Chlopy, atentat prin care nația a fost prostituată, o să-i aducă la reson pe cei cari ani d'arëndul ameteau țeara asta spunând că luptă pentru drepturile naționale.”

Autorul ordinului de zi dat de M. Sa către armată, după cum spune „Wiener Allg. Zeitung” este generalissimul Bolfras, adjutantul M. Sale. La poruncă prea înaltă și după indicațiunile M. Sale, el a redactat ordinul și înainte de a se da la tipar, M. Sa l'a arătat și baronului Beck, șeful statului major. Cât despre manifest, este opera contelui Héderváry.

S'au saturat și ei! Incelul cu incetul Ungurii neași încep să fie și ei sătul de tovarășia cu Evreii. Astfel „Alkotmány” (dela 27 c.) într'un articol în care răspunde lui Bartha Miklós, scrie:

„Ne pare rău, că Bartha Miklós cu știință afirmă despre partidul poporal un lacru neadeverat, pe când cu condeiul lui strălucit ar trebui să se întoarcă împotriva aceluia cari ca niște lași, p'ascuns, lovind cu piciorul în caracterul maghiar, cu apucături ovrești pornesc campanie contra regalismului, fapt pentru care într'adevăr ar putea fi numiți mizerabili națiunei...”

Și așa e, căci mai ales Ovrei Veszsi și Vázsonyi, în „B. Napló” și „P. Hirlap” duc lupta cea mai sălbatică în contra Coroanei. Bartha însă totuși nu pe acești „liberali” îi combate, ci-i limbrează de bizantini pe poporalii cari au sărit în apărarea M. Sale.

A conversa în limba maternă — delict disciplinar.

— Un apel — ordin ridicol. —

În ziua de 17 Septembrie a. c. rectorul universității ungurești din Cluj, Dr. Aráthy István, unul dintre cei mai incarnați șovinisti, a adresat un „Apel către cetățenii de limbă maternă străină ai universității noastre”. (Felhívás egyetemünk idegen anyanyelvű polgáraihoz), prin care le aduce la cunoștință, că în localitățile așa numite mensa academica din Cluj este „obligatoare” conversația în limba maghiară și prin concludul senatului universității r' ditto 28 Februar 1903, este interzisă conversația într'altă limbă străină. Prin urmare studenții universitari români, sași și slovaci sunt obligați a vorbi între oaltă la mensa academica numai ungurește, sunt oprii a conversa în limba mamei lor, ceea-ce ducă vor îndrăzni a mai face, vor comite delict disciplinar (segyelmi vétségel követnek) și cu atare vor fi lipsiți de beneficiile mesei academice și vor fi scoși din localitățile ei.

În introducerea drept motivare a acestui ordin — apel ridicol și fără păreche în analele civilizațiunei moderne, se zice, că corpul profesoral dela diferitele facultăți ale universității din Cluj a făcut regretabila experiență, că studenții de limbă străină, cari se înscriu la această universitate, nu sunt destul de stăpâni pe cunoștința limbii maghiare. Și mai regretabil este — zice mai departe apelul amintit — că studenții de limbă străină nici nu-și dau simț în anii petrecuți la universitate, ca să vină în contact cu studenții unguri și astfel prin contactul cu ei să-și însușească temeinic cunoștința limbii maghiare. Din cauza aceasta apoi — zice magnificul rector — studenții de limbă străină în casuri relativ destul de multe nu pot presta la examene rezultatele îndestulitoare, pentru-că nu sunt în stare să-și exprime nici baremi știința ce și-o câștiga. Aceasta insuficiență în mănauarea limbii maghiare nu numai că nu se ia ca împrejurare atenuantă la răspunsurile din examene, ci din contră, agravează poziția candidatului, prezentându-se ca unul ce nu-și împlinește datorințele patriotice.

Unul din scopurile, pentru cari s'a înființat mensa academica a fost chiar, ca să dea românilor, sașilor și slovacilor ocaziune a conveni cu colegii lor unguri și jidovi și dela ei a învăța bine ungurește. Dar — durere — studenții de limbă străină nu numai că nu s'au apropiat de mesele colegilor maghiari, ci din potrivă s'au pus la mese separate, s'au îngrădit față de ei, și în mod demonstrativ s'au ferit de a vorbi la masă ungurește. Pentru a pune capăt acestei abnormități, senatul universitar a declarat de crimă disciplinară

conversația într'altă limbă afară de cea ungurească, care crimă se pedepsește cu eliminarea dela masa studenților. Rectorul apelează la studenții de limbă străină, ca să imbulziască cât mai mulți la mensa academica, pentru că acolo au norocirea să-și uite limba maternă și să învețe ungurește. Ear pe studenții de limbă maternă maghiară îi sfătuieste și îi îndeamnă mai ales să primească cu dragoste și prevenire pe colegii de limbă străină.

Cine sunt cioclii cauzei noastre naționale?

Sub titlul de mai sus „Acțiunea” din București, ziar redactat de Victor Ionescu, frate al fostului ministru conservator Take Ionescu, publică din Sibiu, la loc de frunte, următoarele:

„Sunt mulți Ar trebui să-i prezentăm în toată goliciunea lor dacă nu ne-am teme că deschidem rane vechi, abia prinse. Și totuși se cere ca să ridicăm puțin valul, care acoperă pe câte un așa numit martir. Lichidarea institutului „Tipografia” și a vinzării averii naționale cumparate cu bonif obștei românești ridică pe primul plan figura avocatului din Alba-Iulia Rub'n Patita, care a ajuns în comitetul și în urmă în direcțiunea partidului național român din Ungaria întocmai ca jidanul gheșetar în ralu. Ca să nu mai amintim de rubinele naționale ce și le-a câștigat dl avocat Patita, în Alba-Iulia și în tot timpul de sub Munții Apuseni și de peste Mureș este de ajuns să relevăm durerosul fapt că la caderea „Tribunei” și vinzarea averii naționale au contribuit poate mai mult de cât loviturile procurorilor maghiari nepăsarea celor chemați și unele datorii de multe mii de lei de ale unor membrii de-ai comitetului cari s'au pus în socoteala institutului. Ant de-a rîndul institutului „Tipografia” a trebuit să suporte pe lângă cheltuielile împreunate, cu redactarea „Tribunei” „Foil Poporului” și salariile redactorilor și muncitorilor din tipografie încă și procentele și plățile din datoriiile particulare.

Pentru a scoate institutul național „Tipografia” din acest impas și a-l mântui, s'a făcut apel la spiritul de jertă națională. Dar în zadar, căci vorbele nu mai prindeau, nu mai aveau darul să miște pe nimeni: Căci o cauză sfântă nu se poate sustine bătându-ți peptul și declamând în adunările direcțiunei institutului, și preutindenea că ești cel mai mare naționalist și că ai adus cele mai mari jertfe spirituale și materiale pe când în adevăr n'af făcut de cât a exploata credulitatea publicului și a te folosi de toba licitațiunei ca să scoți în timp de iarnă și în zi de sărbătoare românească parinți și copii nevinoși din propria lor moșie pentru o datorie de câți-va fiorini. Gata de jertfa materială și spirituală abia a fost unul, doi, între cari în locul prim a stat un suflet nobil, un tiner avocat din Blășiu, secretarul comitetului partidului național.

Incolo oameni lungi la vorbă și de puțină ispravă.

În astfel de împrejurări nu e mirare că „Tribuna” a trebuit să cază și de-odată cu căderea ei să ajungă la vinzare și întreaga avere a partidului național: tipografie, „Foaia Poporului”, care are intrare în mai bine de 3400 case românești, Călinarul poporului, librăria și casa din strada Poplăcii.

Multă vreme lumea românească a fost de credință că direcțiunea institutului se va face în fine punte și munte și până la sosirea unor vremuri încă bune nu vor da în mână străine aceste arme de luptă ale organizațiunei noastre naționale. În această credință cu atât mai virtos eram întăriți, cu cât direcțiunea da a înțelege că voește să continue lupta națională chiar și atunci când a decis lichidarea. Credeam

că direcțiunea va afla un „modus procedendi“ și va pune la cale vre-o transacțiune, cu toate că se alege de lichidatori avocatul Rubin Pațiu, un avocat de-aici, și președintele partidului național.

Mare ne-a fost însă surprinderea când ne văzurăm în fața faptului împlinit, că direcțiunea fără a fi publicat, precum se cerea în foile române, a vîndut tipografia, hîrtia, mobilierul redacțional, dreptul de proprietate și de redactare al „Foil Poporului“ și al Calendarului Poporului unui străin de neamul nostru, sasul Marschall pentru minima sumă de 10.500 coroane. Proprietatea națională și mai ales „Foala Poporului“ și Calendarul au trecut în posesiunea unui străin, care în vederea asigurării unui câștig sigur și-a angajat un redactor al „Foil Poporului“, pe fostul director al „Tribunei“.

Aceasta este prima și cea mai mare surprindere la care n'a întârziat a se adăoga a doua.

Lichidatorii, dar mai ales avocatul dl Rubin Pațiu pe când în mod șiret continuu susținea că din vînzarea averii naționale abia se pot acoperi datoriile, pe atunci d-sa ca lichidator cu multă rîvnă se îngrijește de soarta buzunarului său de martir.

Celor din temniță le denunță salariile pe cari sunt în drept a le primi *lăindu-i să îndure lipse ear d-sa nu pregătă a-și lua timp să vîndă cât de des din Alba-Iulia până la Sibiu* ca să plîngă pe ruinele institutului național, nu de mult loc de mîndrie și de avîntată luptă națională, ridicînd tot de-auna câte 120, 100 etc. cor. ca *cheltuieli de călătorie și pierdere de timp*. Pe cei din pușcărie îi lasă să peară de foame zicînd că nu sunt bani de unde să se plătească, ear d-lui își umple buzunarul și apoi își șterge ochii de lacrimile isvorite din spiritul de jertfă națională.

Și până se va vinde și casa, dl avocat Pațiu va mai obosi încă mult bătînd drumul dela Alba Iulia la Sibiu. Da, căci e pus la cale de cunoscutul d-sale spirit de jertfă națională. Eată ciocul!

Ne pare bine că ziarul conservator a ajuns, în cele din urmă, la cunoașterea prietenilor și a adevărului. Până acum conservatorii puneau toată vina pe prim-ministrul Sturđza și ne înfățișau pe noi ca oameni slabi și cari n'am servi cu credință și spirit de jertfă cauza națională, pe noi cari de când am întemeiat „Tribuna Poporului“ tot în foc stăm și o singură clipă nu ni-am cutremurat în fața adversarilor.

TRIST...

D. Dr Valer Moldovan, avocat, unul dintre tinerii care după cunoscuta criză dela Sibiu mai cu ardoare s'a alipit de „Tribuna“ rămasă sub conducerea lui Dr. Rațiu, ear în contra noastră a scris nu odată, ci adesea-ori, sub titlul „Câte-va cuvinte pro domo“ publică în „Libertatea“ un articol mult prea interesant decît ca să nu-l înregistram.

D-sa și fratele d-sale, care a fost osîndit mai zilele trecute la Curtea cu jurați din Cluj, a fost adică acusat în foala săptămînală a dlui Dr. E. Dăianu, care, se vede, persistă în mania să fie ș'acum sentinela națiunii, gata a sări — *dela spatele strohmanilor* — asupra fraților cari i-se par d-sale slabi ori chiar trădători... A fost acusat că a apărut și s'a apărut — prea calm și cumpetat. Dl Dăianu se vede că și după-ace a ajuns protopop este de același temperament năvalnic — ca să nu zicem năbădăos, care ar vrea ca alții să sară cu parul asupra Ungurilor, d-sa cât a fost însă la „Dreptatea“ și „Tribuna“ grijea grozavă să nu dea față cu — procurorul.

Eată ce-l răspunde însă dl Dr. Valer Moldovan:

Mi-să impută o omitere, că anume față de atacurile procurorului, care a lovit din nou în „Tribuna“, nime n'a mai spus pentru ea un cuvînt de apărare. Așa e. Nu am reflectat nimic procurorului, și asta din două motive: 1. Pentru-că procurorul a susținut un adevăr dureros despre noi, când a zis, că amenințarea profetică din „Mene, Thekel, Phares“ pe care

a îndreptat-o acusatul față de guvern, s'a împlinit tocmai față de cel-ce a făcut-o adică cuvintele aceste s'au ivit tocmai pe pereții casei „Tribunei“ care a și încetat de-a mai apăre. 2. Pro secundo, pentru-că după cea mai bună a mea convingere, regretatei „Tribune“ numai o unică apărare îi puteam face, și anume așa dacă îi spuneam procurorului că nu el ne-a mîncat'o, ci „Tribuna“ a căzut din cauza propriei noastre slăbiciuni, respective celor cari luaseră asupra-le îngrijirea de ea, și deci răspunderea susținerii ei. Pentru-că o pedepsă de 11 mîi coroane încă nu e titlu de-a înceta organul unui „comitet“ care guvernează un popor de milioane! Dacă făceam apărarea aceasta, sigur că nu-mi mulțumea proprietarul „Răvașului“ care precum știu încă a fost în directoriul institutului „Tipografia“.

Mi-se impută mai departe, că atît eu, cît și fratele meu, am vorbit și ne-am purtat „calm și cumpetat“. Are dreptate „Răvașul“. Numai că nu a spus totul. Trebuia să mai adaugă și aceea: „dar“ cu demnitate!

Dar dacă e chiar curios „Răvașul“, să știe că de ce ne-am purtat „cumpetat și calm“, îi voi mai invoca un argument, care încă nu-l de natură mai ideală, ci mai mult materială. Dl proprietar al „Răvașului“ știe mai bine, că bietul Redactor al „Tribunei“ atît cel liber, cît și cel închis, după încetarea „Tribunei“, au rămas pe drumuri, fără pîne, fără acoperiment. Am știri pozitive, că bietul Balteș, Mohan, Lazar, cari ca redactori ai „Tribunei“, și „Foil Poporului“ și-au contras pedepse de luni și de ani, ați au ajuns de mîncă în Săgești și Cluj costul robilor ordinari, neavînd din ce se susținea! Așa dară în cea mai mare miserie. Nime nu s'a îngrijit. ca la lichidarea institutului „Tipografia“ să le asigure barem subsistența pe timpul cît stau în temniță! Dar și despre aceea are cunoștința Dl proprietar al „Răvașului“, că bună oară un avocat bogat, membru în „comitetul național“ acesta de pe urmă, pentru o singură călătorie la Sibiu, ca să se uite peste socotelele „Tipografiei“, și-a luat un diurn de 120 cor. Ei, bine, stînd astfel lucrurile, nu fie mirare că nu ne-am bătut cu capul de zid, ci am fost „cumpetați și calmi“, dar și demni!

Argumentele acestea-s nu se poate mai puternic dar varsă și o tristă lumină asupra halului de desorganizare și slăbiciune asupra celor cari ani de zile nu știuseră să facă decît să reguleze România: pe sfinții M. Sale regelui Carol, Academia etc. etc. și nu încetau să ne numească trădători pe noi, căror ni-s'a dat satisfacția — puțin mîngăitoare pentru cauza națională — să putem reproduce acum dovezi că nu zadarnic, ci cu temeliu ni-am împotrivit ca foile naționale să rămână în mîinile unor neputincioși și geșetari detestabili.

Oare și după acest articol al dlui Dr. Moldovan și corespondența din „Acțiunea“ scumpul domn și expartir Rubin Pațiu va mai rămănea lichidator?

Kossuthiștii și slavii extremiști.

Nu de geaba se zice că extremiștii se întălesc, ci adevărul acestui proverb se observă mai ales în viața politică.

Mai zilele trecute Polónyi colindase adică pe la Viena și Gratz, să trateze cu partide politice germane ca împreună să lupte pentru desfacerea dualismului și pentru instituirea uniunii personale.

Multă treabă, adevărat că n'a făcut, căci așa se vede, partidele germane ori cît de extreme, nu l-au luat în serios pe Polónyi *archi-extrem!*

Dar Polónyi nu se lasă, ci dacă n'a putut lega alianță cu Germanii, face acum curte Slavilor extremi.

Astfel din ședința de Sămbătă seara a cercului „Sas“ din Budapesta (o întrunire de patrioți cari veghează asupra destinului țării) Polónyi a propus ear aderenții săi au primit să se trimită următoarea telegramă deputaților Placek (ceh) și Dasinsky (polon), radi-

căi cari în ședința de Sămbătă a Reichsrathului au combătut proiectul militar:

„Cercul „Sas“ din Budapesta saluta călduros pe deputații bravi cehi și poloni în lupta lor națională contra Nemților îngâmfați. Vom sta împreună în lupta constituțională și împreună la victoria ce inomis va urma.

„In numele cercului „Sas“: Polónyi Géza.

Ce ar mai striga însă după procuror ziarele maghiare dacă vre-o societate românească ori de altă naționalitate ar căuta să lege relațiuni peste Leitha! Doar ne fac trădători chiar și pentru-că indemnăm feciorii români să intre de bună voie în armată.

„Preoți cu crucea în frunte“.

— Reflexiuni.

II.

Nu însă aceasta mi-a fost scopul, se trag la îndoială dacă e bine și consult, că preoții chiar și cei cu venite abundante să se adreseze la ajutorul guvernului. Ci numai să zic, că avem lipsă, dar lipsă de tot mare de preoți luminați, și deștepți, fie ei cu șase fie cu opt clase, căci știind înveța poporul, acesta s'î va împlini datorița către părintele său sufletesc.

Mi se pare, ba mi vine să cred, ca dl „O.“ a voit să zică și aceea: că, fiecare la locul său, adică la parochiile de clasa primă să fie acceptați numai tinerii distinși atît ca și clerici cît și ca absolvenți de liceu, iar ceilalți să fie ținuți la stațiuni mai slabe. Are drept. Eu mai adaug: că de și nu are cutareva deplină calificare însă după ce se va fi distins în cele bisericesti timp mai îndelungat apoi să fie înaintat, căci și Sf. Scriptură o spune aceasta.

Mai rău îi vine la socoteala că se permite unor învețatori să facă cursurile teologice... ceea-ce după a d-sale părere e de tot greșit. Oare așa se fie? Este scris unde va ca aceasta să nu se facă? Și, pe ce bază s'ar face așa opreliște?

Să nu crează cineva că sunt interesat în cauză. Permit că n'am nici rudenii, nici pe nime care să fie trecut dela statul învețătoresc la cel preoțesc, decît nu interesul mă silește să discut asupra afacerii, ce ni-se impune din două motive: unul, că învețatorii sunt priviți, așa ca niște lucruri de nimica, fără nici o capacitate, primiți în pre-parandie din grație etc., — altul, că autorul „O.“ nu și-a dat seamă nici că cine e diusul și nici că despre cine vorbește.

Nu întăresc, că există pădure fără uscături precum nici grădina fără burueni, dar atîta se poate pretinde, că nime să nu și bată joc de o corporațiune și cu cît mai vîrtos, când acel cineva stă ascuns și de acolo lovește. Că e compatibil acest lucru cu omul care vrea să spună adevărul, judece alții...

Dacă pot fi primit la cursul clerical tinerii cari numai au vîzut școala — iar pe hîrtie au șase clase — de ce să nu fie primiți și absolvenți de pedagogie mai ales dacă aceea au fost studenți buni? acesta cu atît mai vîrtos, că aceștia de comun rămân preoți acolo unde sunt învețatori?

Nu voi să aduc cazuri concrete, nici să fac comparațiune ca — să nu supăr pe nime, atîta pot să accentuez, că mai preferiți trebuie se fie aceia cari au cunoștințele necesare.

Să fie bine înțeles. Poporul nostru pune pond pe aceea, că preotul său știe vorbi frumos și blînd, să-l știe esplica la înțeles cuvinte sfinte, și în ceea mai multe locuri nu caută la pre-

gătiri, căci la aceasta nu se pricepe. Avem însă autorități confesionale și acelea au datorițe să supravegheze foarte strict, atît în decursul studiului cît și la absolvare, fiecare ce fel de atestat să se deie și acelea sigur se vor îngriji și trebuie să se îngrijească — ca fiecare după merit să ocupe poziția care i-se cuvine. Și, sigur, că în comunele de frunte nu vor trimite oameni ne-cualificați — că aceia nici nu pot fi declarați de capaci pentru atar locuri — ci vor trimite mai bine zis, sprîni oameni cari merită acelea lucruri.

Nu e tot una a fi păstor la oi și a fi la mei. — Tot așa — dacă e permis să facem asemănarea nu pot fi de asemenea păstorite comunele, cu atît mai vîrtos că azi lupii sunt mulți și se trag la turmele mai mari, decît urmează că păstorul să fie treaz și harnic. De păstor la turma mică poate fi și stăpînul, decît doaua însuși vin întrunite la olaltă.

E dar imposibil, că în comunele de tot mic preotul să fie și învețator sau întors? ori e bine să trimitem acolo pe cei cu opt clase, care 1/4 din viața și-au petrecut-o studiind, ca apoi să aibă timp de meditare asupra trecutului? Nu, domnule, ci fie-care la locul sau și după mîntea sa, dar în acelu-nare legală și adevărată. După cum soarta ne-a învrednicit cu diferite feluri de comunități tot așa trebuie să avem și bărbați destinați a le conduce. — Decît să nu fie spre vătămare. Dacă se primesc și tinerii cu mai puțină calificare iar din când în când i-se corcede și cutăruia învețatori să facă privat cursul teologic. Intre aceștia avem exemple, care ar putea servi la mulți preoți — aparința de oameni învețati — ca model de harnicie și blîndețe. Persoane voi numi numai în cas de lipsă.

Cred însă că vei și ști și d-ta, că ritualele bisericei noastre preoțesci sînt condiționate, și că se cântă, predica și funcționa cum se cuvine. Dureri însă, că s'a ajuns treaba până acolo — în timpul din urmă de unit aspiranți la preoție nu știu nici cînta, nici cetei cu caracterele cirile nici atîta cît cel din urmă cîntăret dela sate; de predică nici nu mai vorbesc, că aceia constă din cuvinte „babilonice“ — Asupra acestei împrejurări să se esprime oamenii, nu asupra altor chestii cari după a mea părere nu strică nici bisericeii, nici statului preoțesc.

Multe ar mai fi de zis, însă mă tem, că spunînd dreptul în față, cer alterați în comoția lor se vor simți jigniți rău și m vor arunca că nu mă privește afacerea, de ore-ce nu fac parte de sinul lor.

Atîta — deocamdata — pentru orientare și meditare. P. Bancu.

Din străinătate.

Retragerea lui Chamberlain. „Standard“ comentează în chipul următor demisiunea ministrului „Foreign“.

Retragerea acestuia distins din acești trei oameni de stat ni-s'a parut de câte-va zile inevitabilă, și nu ne îndoim că el a luat singura cale deschisă unui politician cinstit și de un spirit superior. Din momentul în care s'a hotărît la o taxare a alimentelor, s'a găsit într-o poziție falsă. Verdictul opiniei publice au fost contra acestei nenorocite propuneri.

Broșura Balfour, cunoscută ministrilor dela începutul lui August, a desamăgit pe aceia cari credeau că majoritatea Cabinetului se va solidariza cu Chamberlain. În scrisoarea adresată ministrului președinte el recunoaște cu sinceritate că opinia publică este în contra lui și că pentru moment n'are

nici o speranță ca vederile sale să fie primite. Dar cum în starea actuală a opiniei, tariful preferențial trebuie să fie parăsit el simte că prezența sa în cabinet ar fi un izvor de desbinare cu ceilalți colegi.

Dar de și dl Chamberlain recunoaște că opinia este contrarie, refuză totuși de a crede că această atitudine va fi durabilă. El menține cum că tariful preferențial e înțelept și practicabil, și și propune să se devoteze de a explica și populariza proiectul său.

Deci agitația pe care el a provocat-o va continua sub propriile sale auspicii.

DIN ROMÂNIA

Inmormântarea generalului Arion. Joi la orele 4 d. a. avut loc înmormântarea rămășițelor pământești ale regretatului general Eraclie Arion.

Serviciul funebru a fost oficiat de clerul bisericii Sf. Gheorghe.

După terminarea serviciului religios, au rostit cuvântări d-nii generali Borănescu și Popescu și la urmă dl președinte al consiliului D. Sturdza, ministru de război.

Corpul regretatului general a fost apoi luat pe brațe de ofițeri superiori și depus pe un afet de tun tras de 6 cai.

Coardonele erau purtate de d-nii generali Varthiade, Popescu, Năsturel și Borănescu.

În marea afluență de lume am remarcat pe dl președinte al consiliului D. Sturdza, dl ministru de finanțe Em. Costinescu, dl M. Pherekyde, președintele Camerei: dl I. Calinderu, d-nii Dimitrie Protopopescu, Anton Carp, general G. Manu, general Lahovari, C. P. Robescu, toți generali, ofițeri superiori și inferiori din Capitală.

S-au depus un mare număr de coroane, așezate pe trei care, dintre cari una a M. S. Regelui, cu inscripția: În recunoștință amintire, Carol: Generalului Arion, și una a A. S. R. Principelui Ferdinand.

Cortegiul a parcurs strada I. C. Brătianu, Bulevardul Academiei, strada Academiei și a ieșit în fața palatului Regal; apoi a pornit pe calea Victoriei, strada Carol, Rahovei, și luni până la cimitirul Șerban-Vodă.

Pe tot parcursul, troarele stradelor erau tixite de lume.

Onorurile militare au fost date de detașamente din toate trupele din garnizonă, puse sub comanda dlui general Tătărescu.

Regele despre generalul Arion. M. S. Regele Carol I. a trimis din Rheineck (Elveția) următoarea telegramă de condoleanță d-nei generat Arion, cu ocazia morții regretatului general:

Moartea subită a prea iubitului vostru soț, unul din cei mai devotați servitori ai Mei, mi umple sufletul de cea mai adâncă durere. Pimește, d-nă expresia viei și sincerei părți de care o memorocirea care v-a lovit împreună cu scumpa dv. familie. Amintirea generalului Arion va rămâne de apururi săpată în anele armatei Mele, care poate să fie mândră că a avut în rindurile ei un așa viteaz soldat. Eu unul, Voi păstra o eternă recunoștință defunctului pentru serviciile mari și pentru caracterul său cavaleresc. Dumnezeu să vă susțină și să vă dea putere în aceste momente de grea încercare.

Carol.

Telegrama Prințului moștenitor. A. S. Regală Prințul României a trimis de asemenea următoarea depeșă:

Cu vie și adâncă durere află de moartea soțului vostru iubit și din tot sufletul și cu sinceră simpatie vă împărtășesc durerea.

Amintirea defunctului general, pe care l-am stimat și iubit ca pe șef al Meu, camarad și amic, va rămâne pentru totdeauna neuitată în sufletul Meu și în întreaga armată, care plânge astăzi la căpătâiul celui mai bun dintre generali ei pe care un destin crud l'a rapit prea de vreme. Dumnezeu să vă bine cuvinteze și să vă susțină în aspra încercare.

Ferdinand.

Statuia lui Vasile Alexandri, proiectată deja de mult, va fi în fine ridicată, într'un viitor apropiat, la Iași.

O comisiune compusă din d-nii N. Gane, prefect al județului Iași; Dim. Rosseti, locotenentul colonel Langa și C. Penescu, primar al Iașului, a luat zilele trecute o decizie definitivă în această privință.

Executarea operii a fost încredințată, pe preț de 30.000, excelentului sculptor Hegel din București.

Statuia și pedestalul vor avea o înălțime de 4 metri. Statuia va fi de bronz și pedestalul de piatră de Dobrogea, cu baso-relieful de bronz.

Un termen de un an și jumătate a fost acordat artistului pentru a-și executa opera. Este probabil totuși că el va reuși să o termine pentru luna Septembrie anul viitor, pentru a putea fi inaugurată în același timp cu bisericile Trei Erarhi și Sf. Constantin.

NOUȚĂȚI.

ARAD, 28 Septembrie n. 1903.

În contra renitenților. Se știe că mai multe comune ungurești, între cari Măcaul, Senteșul, Kaloosa, Bătania (aici sunt și Români) și altele vreo trei, au hotărât în consiliul comunal să oprească pe slujbașii lor a primi darea pe care cetățenii ar veni să o plătească. În felul acesta socot să se revanșeze pentru-că nu li-se acordă concesiunile naționale.

Primul ministru Héderváry, ca ministru de interne, a adresat însă acum o circulară către administrația comunelor și comitatelor, punându-le în vedere că hotărârile luate de a opri plățile de bună voie a dării le va nimici ear contra celor cari ar persista pe această cale, fiind funcționari comunal ori comitatensii, va porni disciplinar.

Duelurile lui Barabás poate că se vor ține numai cu — protocoale. Se crede anume că alături contele Andrassy Tivadar cât și Perczel Dezső numai așa vor sta de vorbă cu martorii lui Barabás, dacă acesta va cere întâi iertare în chip solemn, în Dietă, pentru insulta adusă Coroanei. Și după aceea se vor mai gândi însă dacă trebuie să încrucișeze spede cu asemenea năbădăios și exaltat.

Să ceară iertare! Comisia Dietei a decis ca pentru purtarea lor incompatibilă cu demnitatea parlamentară, eroii kossuthiști Lengyel și Rigó să ceară iertare în plină ședință.

Figurile acestea ridicole au secundat adică și ele pe Barabás când cu scandalul de Jot.

P. S. Sa Dr. Hossu la Lugoj. Citim în „Drapelul”: Eri Vineri seara la orele 6 și 10 minute a sosit P. S. Sa Dr. Hossu, noul episcop de Lugoj cu numeroasă suită în orașul nostru. În gară a fost primit de Rev. d-n preposit capitular și vicar Petru Pop, de comitele suprem C. Pogány, vice-co-

mitele C. Fialka, locuitorul de primar Popet și numeros public care a aclamat viu pe nou sositul. Dela gară a plecat direct la catedrală unde a fost așteptat de întreg capitolul și unde s'au făcut rugăciunile dela litie. P. S. Sa a sărutat evanghelia și crucea și apoi s'a dus la reședința episcopicească. — Despre drum până la Lugoj raportăm următoarele: Din Blaj a plecat P. S. Sa însoțit de d-nii Brut Hodoș, D. Iuliu Maniu și Aurel C. Domșa. La Alba-Iulia s'au alăturat d-nii Dr. E. Dăian și dr. George Popovici (protopopul Lugojului). La Orăștie a salutat pe P. S. Sa în fruntea întregii preoștii tractuale și a unui public numeros adm. parochial Dumitru Iancu, ear d-na Erdelyi i-a predat un prea frumos buchet de flori vii. La Piski a fost salutat de vicariul Dr. Iacob Radu, de protopopii Stefan Radic (Petroseni), Ioan Pop (Hunedoara) și Nicolae Muntean (Grădiște) și mulțime de preoți. La gara Vețel a eșit poporul cu prapor și cu copiii de școală. La gara Bălinț a fost salutat de delegația lugojană în frunte cu Dr. Is. Pop, Dr. Aurel Valean și alții.

Instalarea P. S. Sale în scaunul episcopesc al Lugojului se va săvârși — precum aflăm — mâine, Duminecă, la orele 9½ a. m. în decursul s-tei liturgii în biserica catedrală din loc, cu care ocaziune se va ceti actul numirii și bulele papale. Despre recepțiunile nu avem nici o informațiune până la încheierea foii. Credem că aceste vor urma mai târziu, după ce mobilierul P. S. Sale va sosi deabea cu trenul de astăzi.

† Viorica Mihali. Româncea bravă cunoscută de toți Români cari parte au luat și s'au interesat de mișcarea mare-națională dintre anii 1890-1895, a încetat din viață.

Soțul ei îndurerat a dat următorul anunț funebrel:

„Dr. Teodor Mihali, avocat, proprietar și director de banca, în numele său și a rudeniilor cu inimă zdrobită de neconsolabilă durere aduce la cunoștința tuturor amicilor și cunoscuților trista veste, că adorata sa soție Viorica născ. Lajda azi în 24 Septembrie la 11 ore a. m., în etate de 36 ani și în al 10-lea an de căsătorie fericită, după îndelungate și grele suferințe împărțită cu sfintele sacramente ale muribunzilor, și-a dat blândul și nobilul său suflet în mâinile Dumnezeului creator.

Ceremonia de înmormântare se va săvârși după ritul religioasă gr.-cat. române la 26 l. c. 10 ore a. m. în Deș, ear de acolo osemintele scumpei răposate se vor transporta cu tren separat la Chizeni, unde se vor depune spre vecinică odihnă în cripa familiară lângă osemintele adoratei noastre copilite. Deș, la 24 Septembrie n. 1903.

Se încheie deci alt capitol dureros în tragicul ce l'a ajuns pe distinsul Român...

Stim că așa lovituri crude sunt mult și pentru două vieți — dacă li-ar avea omul. Dr. Teodor Mihali a trebuit să le îndure, să înmormânteze unica fetiță și adorata soție. Cine să nu-l condoleze cu durere? Să se mângâie însă, pentru-că neamul românesc are nevoie de inimă oțelită ca a lui. Răposatei fie-i memoria eternă!

Internat de fete în Lugoj.

Aflăm din „Drapelul” că cu începerea anului școlar curent, pe lângă internatul de băieți dr. Liviu Marcu, s'a deschis la Lugoj și internatul român menit pentru elevele cari cercetează școala capitală gr.-or. și cursurile suptorii de fete din Lugoj, singura instituțiune școlară de acest fel în întreg Banatul. Sfințirea acestui internat s'a făcut Duminecă trecută, oficiând protopresbiterul dr. George Popovici, asistat de parochiul Iosif Tempea și Eugen Sudrișian, iar corul dlui I. Vidu a

cântat responsurile. La acest act solemn a luat parte corpul didactic, copiii și fetițele de școală, precum și un frumos număr de dame și domni.

Advocați sași condamnați. Senatul disciplinar al camerei advocaților din Târgu-Mureșului a adus zilele aceste sentință într'o afacere interesantă. Știm, că înainte cu câțiva ani, când arhiepiscopul Iosif a vizitat orașul Bistrița, advocații sași Dr. Gustav Kelp și Dr. Carol Lang, au arborat la casele lor steaguri cu colorile săsești vânet-roșu. Din cauza aceasta numiții advocați au fost condamnați la amendă în bani, și actele procesului au fost transpuse comitetului disciplinar, care i-a și pus sub acuză pentru „contravenție” contra statului. Curia a aprobat aceasta și Sâmbătă s'a pertractat procesul. Acuzatul nu s'au prezentat, et și-au trimis apărarea în scris. Senatul disciplinar i a declarat vinovați și i-a condamnat: pe Kelp la 1000 coroane amendă, ear pe Dr. Lang la suspendarea oficiului pe ½ an.

Fidanțare. Dl Antoniu Mustețiu, liquidator la institutul de credit „Lugoșana” din Lugoj, s'a fidanțat cu d-soara Elisabete Ieța. Felicitările noastre!

Își trag seama. Se știe, că politicienii maghiari, îndeosebi kossuthiștii, au dus agitația și în căsărmi, așa că la Sopron de pildă, soldații unguri au luat parte la întrunire kossuthistă și au spart apoi ferestrele ofițerilor „nemici”. Unul dintre înflăcărații soldați patrioți a pașit-o însă. Judecătoria militară a osândit adică pe Viosz Géza la 8 luni în închisoare și să mai servească încă un an. Osânda a fost dictată în frontul întregului regiment.

Studentii eminenti. În anul trecut au dat esamene „cu eminentă” următorii studenți români. 1. La universitatea din Budapesta: George Gârda și Felix Dumitreanu (primul examen fundamental, la jură). 2. La universitatea din Cluj: Octav Pop (primul examen fund. la jură), Teodor Popescu, Mihaiu Tiria (al doilea examen fund. la jură), Iosif Boca, Ilie Popescu (al doilea rigoros juridic), Ales. Barbul, Emil Hațegan (al treilea rigoros juridic), Vladimir Margan (primul rigoros în științele de stat), Emanuil Grebenea (al doilea rigoros la medicină). 3. Academia de drepturi din Pojon: Nicolae Zepeniag (primul examen fundamental). 4. Academia de drepturi din Sighetul Marmației: Ștefan Darabant (primul examen fund.)

Cea mai nestrucăcioasă cremă pentru înfrumșetarea tenului e crema de flori de liliac, un borcan costă 1 cor.

Pudră de flori de liliac 1 cutie 1 cor.

Săpun de flori de liliac bucata 70 fil.

Pasta Iuno 2 cor.

Pudra Iuno 2 cor.

— Mijloc sigur contra durerilor de stomac, a sgârciturilor și a catarurilor de stomac, contra boalelor învechite de stomac și contra lipsei poștei de mâncare, pe urmă un mijloc sigur purgativ fără dureri: e ceaiul întăritor de stomac al farmacistului Kossuth. O cutie de probă 1 cor. 20 fil.; o cutie de probă 2 cor.

— Contra guturaiului, tusei, răgușelei, flegmei și a afecțiunilor laringilor are un efect miraculos pastilele de pept Senega. Se pot găsi în farmacia „Verg-Maria” alui Kossuth, în Arad, Piața Boross-Beni 150 (casa Dengl).

Red. respons. Ioan Russu Șirlianu.
Editor Aurel Popovici-Barclanu.

Cel mai vechiu atelier de reparaturi și depozit de biciclete și mașini de cusut, în Arad, piața Libertății 7

HAMMER VILMOS

mehanician electric.

N-rul telefonului 96.

Biciclete de Dresda, calitatea I.
Depozit de

Mașini de cusut Singer pentru brodări fine, și

mașini de cusut Singer cu 32 fl. pe lângă garanție de 5 ani.

Instalări de sonerii și telefon. se primesc pe lângă mare garanție. Mare depozit de bucăți de biciclete și mașini de cusut. 1059 13—

Telefon pentru oraș și comitat 471.

In atenția gospodărițelor.

Au sosit

sticlele de aburi

pentru crastaveti și poame, fabricat model, rezistând celui mai mare grad de caldura, facut din o singura bucata, pareți de sticla, de culoare verde sau alba.

Se pot căpeta pe linga prețuri foarte avantajoase numai la

URBAN E.

urm. ved. Sütő József
prăvălie de sticlărit

Arad, Forray-uteza 2/c.

Mare depozit de tot felul de sticle, porcelanuri, vase de fert, lampe, cadre pe linga prețuri scăzute.

Tot aici se capeta PETROLEU de CRISTAL fara miros; 1 litru 20 cr.

Comande din provincie prompt și grabnic. 1052 15—80

Cel mai estin isvor de cumpărare din Arad

Juvaericele,

bucăți de aur și argint (frante)

bilete de amanet

cumpăra pe bani gata cu prețurile oele mai scumpe, sau le schimbă cu alte obiecte. 1005 52—

Deutsch Izidor,

clasornicar și juvaeriu

Arad, Strada Templow.

— Telefon n rol 438. —

Telefon (pentru oraș și comitat) Nr 387

BRAUN N. A.

depozit de culori

Arad, str. Forray, piața Boros-Béni.

Mare depozit de firnis, culori de ulei fabricat propriu, culori pentru vopsirea podelelor, uleiuri pentru mașini, și a. toate de prima calitate.

— Comande din provincă se efectuează prompt și solid — 1034 31—

— Pachetarea gratuit. —

SEIDEL OTTO,

fabricant de căciuli,

ARAD, Andrassy-tér Nr. 9

(vis à vis cu biserică).

Execut o-I-ce fel de chipiu militar, postav financiar pentru pompieri, pentru preoți și civili, calitate buna, preț moderat. 935 33—80

Prapori și steaguri bisericești

precum și

lucrări de zugrav execută

Ludovic Neisz

Arad, strada Chorin 2 și str. Hunyady 6.

KISS GYULA

templar de zidiri și mobile.

ARAD, strada Borosbényi-tér Nr. 23.

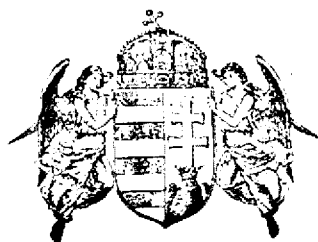
Primește tot felul de lucrări ce se țin de zidiri și mobile, precum: lucrări în lemn pentru clădiri, portale, aranjamente de prăvăli și birouri. Aranjamente de culină, dormitor, sufragerie și salon, dela cele mai simple până la cele mai elegante prompt și estin. 972 15—25

Comande din provincă se efectuează numai de cât.

— Desemnuri dau gratuit. —

— La lucrări pentru biserici dau rabat. —

Premiat cu medalia cea mare milenară la expoziția din Budapesta în 1896.

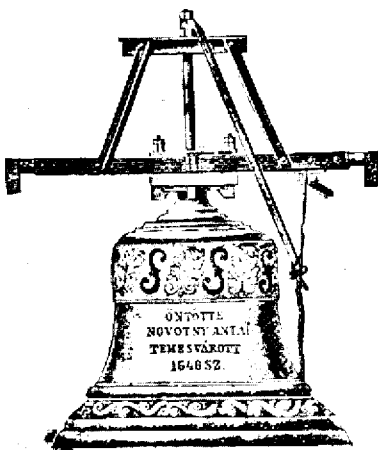

Turnătorie de clopote și de metal

a lui

Antoniou Novotny

în Timișoara-Fabric.

Se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, precum la turnarea de nou a clopotelor stricte, mai departe spre facerea de clopote întregi armonice, pe lângă garanție pe mai mulți ani, prăvălie cu adiuștări de fer bătut, construite sere a le întoarce cu ușurință în ori ce parte lodată ce clopotele s'nt bătute de o latură prin ceea-ce sunt mântuite de crepar.

Cu deosebire recomand

clopote patentate găurite

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provezute în partea superioară — ca violina — cu găuri dușă figu a

S'nt pentru aceea au un ton mai intensiv, mai voluminos decât cele de sistem vechiu și ca un clopot patentat de 327 klg. este egal în ton unui clopot de 408 klg. patent după sistemul vechiu.

Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătător, — spre preadiustarea clopotelor vechi cu adiuștare de fer bătut, — ca și spre turnarea de toate de metal

Clopote în greutate de 300 klg. și mai jos se s'nt totdeauna gata în magazin.

Preț-curanturi ilustrate se trimit la cerere grătit și franco. 1035 10—52

Din lipsă de spaț

cu prilejul

facerii inventarului

am ales o mare mulțime de

sticlării, porcelanuri

1069 1—10

și

lămpi

unele eșite din modă, dar de tot bune

cari se pot căpeta în

cortul special

ridicat în curtea

(casei Gebhart)

piata Andrassy 16,

începând de azi, câte-va zile pe lângă

prețuri foarte avantajoase.

Se vor vinde: servisuri (porcelan) de ciai, moca, masă pentru 6 și 12 persoane. Farfurii, carafe, blide și alte vase. Servisuri de sticlă, pahare, ulciare etc. Oglinzi, lavabouri. Lămpi de perete, masă și mână. Și alte nenumărate obiecte.

In atenția tuturor familiilor.

